

เกร็ดพงศาวดาร กรุงธนบุรี

หอสมุดแห่งชาติ
ทำเนียบองคมนตรี มีคุณค่า

ลำจุล ชวบเจริญ

สมัยกรุงธนบุรีเป็นช่วงรอยต่อระหว่างกรุงศรีอยุธยาตอนปลายถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วงปี พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๒๕ ซึ่งมีระยะเวลาสั้นๆ เพียงแค่ ๑๕ ปีเท่านั้น แต่กรุงธนบุรีก็มีบทบาทสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของไทยไม่แพ้ยุคสมัยใดทั้งสิ้น เพราะหากไม่มีกรุงธนบุรีก็คงไม่มีประเทศไทยในวันนี้

หลายๆ คนอาจมองข้ามเรื่องราวประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงธนบุรีไป เพราะเห็นว่าเป็นแค่ช่วงเวลาสั้นๆ ไม่น่าจะมีอะไรเป็นพิเศษ แต่รู้หรือไม่ว่าช่วงระยะเวลาสั้นๆ นี้เอง เป็นช่วงที่ไทยสามารถกอบกู้เอกราช และสร้างประเทศให้กลับมาเข้มแข็งเจริญรุ่งเรืองได้อีกครั้งยิ่งกว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายเสียอีก ประวัติศาสตร์ในสมัยธนบุรีจึงมีเนื้อหาสาระมากมายที่ไม่อาจมองข้ามไปได้

หนังสือ “เกร็ดพงสาวดารกรุงธนบุรี” นี้ ผู้เรียบเรียงได้อ้างอิงเนื้อหาจากบันทึกและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่จริงประกอบกับการสอดแทรกข้อคิดเห็นส่วนตัว แล้ว ‘บอกเล่า’ เรื่องราวต่างๆ ให้ผู้อ่านฟัง โดยแบ่งหัวข้อเป็นลำดับเป็นขั้นเป็นตอน กล่าวคือเริ่มลำดับเหตุการณ์ย้อนกลับไปในสมัยกรุงศรีอยุธยา แล้วเล่าเรียงเหตุการณ์มาเรื่อยๆ จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย ไม่สับสน และมองเห็นภาพต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

ยิ่งไปกว่านั้น ในหนังสือเล่มนี้ยังได้มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างไปจากหนังสือประวัติศาสตร์กรุงธนบุรีในแง่มุมที่ไม่เคยมีผู้นำเสนอมาก่อนอีกด้วย

อย่างไรก็ดี หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ “เกร็ดพงสาวดารกรุงศรีอยุธยา” และ “เกร็ดพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์” อย่างใกล้ชิด ดังนั้น หากผู้อ่านได้อ่านหนังสือทั้งสามเล่มต่อเนื่องกันก็จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพประวัติศาสตร์ของไทยได้อย่างชัดแจ้ง และมีความเข้าใจลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ด้วยความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์ดวงกมลพับลิชชิง

คำนำผู้เรียบเรียง เกร็ดพงศาวดารกรุงธนบุรี

เกร็ดพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับที่ท่านอ่าน-ถืออยู่ในมือท่านในขณะนี้ จะมีเนื้อหาอีกแนวไปจากผู้ที่เคยเรียบเรียงมาก่อน เพราะว่าข้าพเจ้าจะเน้นหนักไปที่ผลงานสำคัญๆ ของพระเจ้าตาก (สิน) มหาราช และสิ่งที่เกิดขึ้นกับพระองค์ท่านช่วงปลายรัชกาล ที่ไม่มีผู้ใดเคยเรียบเรียงมาก่อน รวมถึงผลการวิเคราะห์ของข้าพเจ้าเองที่พอสรุปได้ว่า

พระเจ้ากรุงธนบุรีมิได้เสียพระจิตจริง พระองค์ท่านเพียงหมกมุ่นในการนั่งสมาธิกรรมฐานมากไปหน่อยเพื่อให้จิตว่าง ด้วยเหตุที่ว่า ช่วงเวลาที่พระองค์นำหน้าทหารหาญกอบกู้เอกราชสยามคืนมาได้อย่างทันท่วงทีนั้น พระองค์จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฆ่าสัตว์ตัดชีวิตข้าศึกศัตรู ฆ่าทหารที่ฝ่าฝืนคำสั่ง ฆ่าทหารที่ผิดอาญาทัพบ้างมากมายสุดที่จะจดจำ เป็นเรื่องจำเป็นสุดยอด มิฉะนั้นงานกู้ชาติจะไม่สำเร็จ

เมื่อพระชนมายุสูงขึ้น พระองค์ทรงศึกษาพระธรรมในแนวที่ลึกซึ้งมากขึ้น ทรงอาจเห็นว่าการฆ่าคนแม้ผู้ที่ถูกฆ่าจะเป็นศัตรูของประเทศชาติ และฆ่าเพื่อความอยู่รอด ถือว่าเป็นบาปทั้งนั้น คงจะด้วยสาเหตุนี้ในช่วงปลายรัชกาลของพระองค์จะไม่เสด็จนำทัพด้วยพระองค์เองเลย ภายหลังจากที่พระองค์ปูนบำเหน็จความชอบ เจ้าพระยาจักรี ขึ้นเป็น เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกฯ ในปี พ.ศ. ๒๓๒๐ แล้วนั้นจะเห็นว่า ในสงครามปราบพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต (เมืองเวียงจันทน์) ในปี พ.ศ. ๒๓๒๑ ที่ได้พระพุทธรูปสำคัญสององค์ที่ดี สงครามปราบจลาจลที่กรุงกัมพูชาประเทศ

(กัมพูชา) เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๓ กิติ ทรงมีรับสั่งให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกฯ และเจ้าพระยาสุรสีห์เป็นผู้นำทัพทั้งสิ้น

พระองค์จึงนั่งสมาธิเป็นหลักเพื่อให้จิตว่าง จึงอาจเป็นเหตุให้ฝ่ายตรงข้ามหาว่าพระองค์เสียพระจริต จนเกิดจลาจลขึ้นในกรุงธนบุรี จนเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกฯ ต้องเข้าระงับเหตุ ด้วยการปราบดาภิเษกพระองค์ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง ด้วยในเวลานั้นศัตรูหลักของสยามคือพม่า กำลังจ้องมองหาโอกาสสุญญากาศสยามอย่างไม่คลาดสายตา

ที่กล่าวนี้เป็นความจริงจะแก้งกล่าวหาไม่ได้ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันชัดเจนว่า ภายหลังที่สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกปราบจลาจลในกรุงธนบุรี อัญเชิญพระเจ้ากรุงธนบุรีลงจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์แล้ว พระองค์ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ทรงสถาปนาพระราชวงศ์จักรี และทรงสถาปนาพระราชวงศ์ และทรงย้ายเมืองหลวงมาฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕ แล้วไม่นาน พม่าก็ยกกองทัพมารุกรานสยามถึง ๙ ทัพ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๘ ที่เรียกกันว่า “สงคราม ๙ ทัพ”

แต่ด้วยความมีอัจฉริยภาพของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระราชอนุชา กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท พม่าแม้จะยกกองทัพเข้ามาทุกทางด้วยพลถึง ๑๔๐,๐๐๐ เศษ สยามกำลังตั้งตัวได้ใหม่ๆ เกณฑ์พลได้เพียง ๗๐,๐๐๐ เศษ สองต่อหนึ่ง แต่สยามก็ทานไว้ได้ด้วยพระอัจฉริยะ และยั้งตีทัพพม่าทั้ง ๙ ทัพ พ่ายยับเยินกลับไป และนับจากวันนั้นเป็นต้นมา พม่าไม่กล้ายกกองทัพมาย่ำยีสยามอีกเลย จนถึงทุกวันนี้

หากกรุงธนบุรียังอยู่ในภาวะจลาจล และหรือสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกพ่ายแพ้ต่อฝ่ายจลาจลในกรุงธนบุรี สยามอาจพ่ายแพ้พม่าใน

สงคราม ๙ ทัฟ สยามจะกลายเป็นชนกลุ่มน้อยเฉกเช่นชนชาติมอญ ไทยใหญ่ และกะเหรี่ยง ในที่สุดสยามจะต้องถูกลบชื่อออกจากแผนที่โลก

อีกประเด็นหนึ่ง ยังเป็นที่ถกเถียงกันมากกว่า พระเจ้าตาก (สิน) มหาราช ผู้ทำคุณประโยชน์มหาศาลกับชาติไทยรวมถึงคนไทย มิให้ต้องตกไปเป็นประเทศราชพม่าในสมัยนั้น เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทรงทราบเรื่องนี้ดี พระองค์จะกล้าสั่งประหารชีวิตพระเจ้าตาก (สิน) เชียวหรือไม่ทรงคิดหาทางออกอื่นที่ดีกว่านี้หรือไม่?

อีกประเด็นหนึ่ง ที่ไม่เคยมีนักประวัติศาสตร์รุ่นปัจจุบันได้กล่าวถึงเลยคือ ในบันทึกของกรมหลวงนรินทรเทวี (พระองค์เจ้ากุ) เหตุการณ์ตั้งแต่กรุงแตกจนถึงกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ท่านจดไว้หมด ยกเว้นช่วงผลัดแผ่นดินท่านไม่กล่าวถึงเลย จึงพอเชื่อได้ว่า ไม่มีการประหารชีวิตพระเจ้ากรุงธนบุรีในช่วงเวลานั้น

อีกประเด็นหนึ่ง เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทราบว่ามีกบฏเปลี่ยนตัวผู้ที่ถูกประหาร หรือมีผู้อาสาตายแทนพระเจ้ากรุงธนบุรี พระองค์ทรงทราบดี แต่จำเป็นต้องทรงทำเป็นไม่ทราบ เพราะตรงตามวัตถุประสงค์ของพระองค์ที่ไม่ต้องการฆ่าผู้ที่ทำประโยชน์สูงสุดให้แก่แผ่นดินเช่นเดียวกัน

อีกประเด็นหนึ่ง เมื่อครั้งที่นายสุดจินดา (บุญมา) ไปหลบภัยพม่าอยู่ที่เมืองราชบุรี มีความประสงค์จะไปร่วมงานกฐาติดกับพระเจ้าตาก (สิน) ที่เมืองจันทบูรนั้น พี่ชาย (ทองด้วง) แนะนำให้พามารดาพระเจ้าตากที่ไปหลบภัยสงครามอยู่ที่บ้านญาติที่เมืองเพชรบุรี ไปส่งให้แก่พระเจ้าตากด้วย ในครั้งนั้น พระเจ้าตากดีใจมากที่มารดาปลอดภัย ด้วยเหตุนี้ พระเจ้าตาก (สิน) ทรงรักษานายสุดจินดาดังบุตรบุญธรรม ทรงเรียกพระองค์เองว่า “พ่อ” ทรงเรียกนายสุดจินดาว่า “ลูก” ทุกคำ

เชื่อว่าความสัมพันธ์ลึกซึ้งที่มีต่อกันอย่างยาวนาน เมื่อถึงช่วงเวลาวิกฤติสุดๆ ของพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้น เชื่อว่าเจ้าพระยาสุรสีห์คงฆ่าพระเจ้า

กรุงธนฯ ไม่ลง คงจะขอร้องพี่ชายให้ช่วยหาทางออกด้วยวิธีหาผู้รับอาสามา
ตายแทน แล้วส่งพระเจ้ากรุงธนบุรีไปที่จังหวัดเพชรบุรีที่ท่านมีญาติอยู่ที่นั่น
หรือที่เมืองนครศรีธรรมราช เพราะเจ้าผู้ครองนคร (พัฒน์) มีความจงรักภักดี
ต่อพระเจ้ากรุงธนบุรีชนิดตายแทนได้ การทั้งหมดต้องเป็นความลับสูงสุด

อีกประเด็นหนึ่ง ถ้าหากพระเจ้ากรุงธนบุรียังมีพระชนม์ ด้วยการ
กักขัง บังคับให้ทรงผนวชต่อไป เนรเทศไปไกลๆ เหตุจะสงบลงยาก จะมี
ผู้หวังดีก่อกบฏขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุดแล้วอ้างว่า ทำเพื่อพระเจ้ากรุงธนบุรี
ด้วยหลายๆ สาเหตุจึงใช้ทางเลือกสุดท้ายคือ ให้จัดหาผู้ตายแทนที่มีรูปร่าง
คล้ายและใกล้เคียงมากที่สุด แล้วส่งตัวพระเจ้ากรุงธนบุรีไปกักบริเวณที่เมือง
นครศรีธรรมราชอย่างลับสุดยอด

ด้วยสาเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีผู้ตายแทน และผู้ตายแทนเป็น
เพียงสามัญชน เมื่อเป็นสามัญชนจึงประหารด้วยดาบไม่จำเป็นต้องประหาร
ด้วยท่อนจันทน์ เพราะจะผิดประเพณีไปอีก การประหารครั้งนี้ จึงเป็น
ที่ค้างคาใจผู้สนใจประวัติศาสตร์มาจนตราบนานเท่านานนี้

ขอได้รับความปรารถนาดีจากผู้เรียบเรียง

ลำจุล ฮวบเจริญ

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

เกร็ดพงศาวดารกรุงธนบุรี

ค้นหาสิ่งที่ซ่อนเร้น ใน พงศาวดารสยาม

พระประวัติพระเจ้าตาก (สิน) มหาราช	๑
โหมโรง เมื่อกรุงศรีอยุธยาหมดสิ้นคนดี	๘
ภูมิหลังชนชาติไทย สุโขทัย เมืองหลวงแห่งแรกของคนไทย	๑๔
ภูมิหลังชนชาติพม่า อาณาจักรศรีเกชตร-อาณาจักรพุกาม	๑๖
ราชวงศ์ตองอู	๒๐
มอญเสียเอกราชให้แก่พม่า	๒๔
สงครามครั้งเสียสมเด็จพระสุริโยทัย	๒๗
ราชวงศ์บุเรงนอง	๓๐
ค้นหาความจริงในสงครามช้างเผือก พ.ศ. ๒๑๐๖	๓๒
ภัยของการไม่เป็นสามัคคีของขุนนางชั้นสูง	๓๙
กรุงศรีอยุธยาเสียเอกราช ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๑๑๒	๔๒
มอญเป็นเอกราชอีกครั้งหนึ่ง ช่วงสั้นๆ	๕๙
ภูมิหลังราชวงศ์อลองพญา อดีตพม่ารบป่า/	๖๒
อดีตนายบ้านมุตโซโบ	
กรุงศรีอยุธยาเสียเอกราช ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๑๐	๖๔
ความเหลวแหลกของกษัตริย์แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง	๖๙
พระเจ้าเสือ กษัตริย์ผู้ไม่มีธรรมสืบประการ	๗๓
แม่เพียงข้อเดียว	

พระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ผู้ออกกฎหมายห้ามประชาชน ๗๗

กินปลาตะเพียน

สิ่งดี ดี ในรัชกาลพระเจ้าท้ายสระ ๗๙

สงครามอภัยศ แห่งดินแดนการตะ ๘๒

ก่อนพุทธศักราช ๘๐๐ ปี

สงครามอภัยศ แห่งดินแดนสุวรรณภูมิ พ.ศ. ๒๒๗๕ ๘๔

อธิบายคำว่าเจ้าต่างกรม/เจ้าสามกรม ๙๑

สงครามระยะที่ ๒ กรุงแตก พม่าเผาราบเป็นหน้ากลอง ๙๓

พระองค์เจ้ากุ เจ้านายพระองค์นี้คือใคร? ๙๗

พระราชวิจารณ์ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ๑๐๐

เหตุการณ์หลังกรุงแตก ๑๐๕

พระเจ้าตาก (สิน) มหาราช ๑๐๙

ทรงรวบรวมไทยให้เป็นหนึ่งเดียว

พระราชกรณียกิจสมเด็จพระเจ้าตาก (สิน) มหาราช ๑๒๔

ทรงขับไล่พม่าที่บางแก้ว ๑๓๒

สงครามครั้งอะแซหุ่นกี้ดีเมืองพระพิษณุโลก ๑๓๕

พ.ศ. ๒๓๑๘

ความขัดแย้งในพงศาวดาร ๑๔๖

(ที่เกี่ยวกับครั้งสงครามอะแซหุ่นกี้)

สงครามกลางเมืองในพม่า อะแซหุ่นกี้ถูกฆ่า ๑๕๕

ราชอาณาจักรล้านช้าง เป็นประเทศราชสยาม ๑๕๗

พระเจ้าตาก (สิน) ทรงวิกจริตจริงหรือ? ๑๖๗

พระเจ้าตาก (สิน) ถูกปลงพระชนม์จริงหรือ? ๑๗๒

ความจริงที่ถูกซ่อนเร้น

ภาคผนวก

สารบัญ

กรมหมื่นเทพพิพิธ ผู้มีบทบาทหลังกรุงแตก	๑๘๐
บรรดาศักดิ์ขุนนางสยาม สมัยกรุงศรีอยุธยา	๑๘๘
บทบาทกรมหมื่นเทพพิพิธ ณ เมืองนครราชสีมา	๑๙๓
พระนางจิริประภา นางพญาผู้ครองนครเชียงใหม่	๑๙๘
เป็นใคร-มาจากไหน?	
พระเมืองแก้ว เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ที่ ๑๑	๑๙๘
ประวัติวัดสวนดอก และประวัติวัดพระธาตุดอยสุเทพ	๑๙๙
พระเมืองเกษเกล้า เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ที่ ๑๒	๒๐๓
เจ้าท้าวชาย (ทราย) คำ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ที่ ๑๓	๒๐๔
พระเมืองเกษเกล้า เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ที่ ๑๔	๒๐๕
ครั้งที่ ๒	
พระมหาเทวีเจ้าจิริประภา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ที่ ๑๕	๒๐๗
สงครามเจ็ยวรุกรานเชียงใหม่	๒๐๘
กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส	๒๐๙
ประวัติและที่มาของกฤษฎาสอนน่องคำฉันท์	๒๑๑
มหาเวสสันดรชาดก	๒๒๐
ลิลิตเตलगพ่าย	๒๒๑
เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศไชยเชษฐาสุริยวงศ์	๒๒๔
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	๒๒๔
สมเด็จพระเพทราชา	๒๒๔

สมเด็จพระเพทราชาเป็นกบฏ หรือกู่ชาติ	๒๒๖
สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๘	๒๒๗
พระประวัติสมเด็จพระเอกาทศราช	๒๒๙
เจ้าพระยาบวรราชนายก	๒๓๑
พันท้ายนรสิงห์	๒๓๔
รัชกาลสมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๙	๒๓๙
สงครามกลางเมืองระบิต	๒๔๑
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ	๒๔๓
เกร็ดพงศาวดารกรุงธนบุรี	๒๖๐

พระประวัติพระเจ้าตาก (สิน) มหาราช

พระเจ้าตาก (สิน) ซึ่งพาทหารในบังคับบัญชาออกจากค่ายวัดพิชัย มุ่งสู่จันทบุรี เมื่อวันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีมะโรง จุลศักราช ๑๑๒๘ (พ.ศ. ๒๓๐๙) ต่อมาอีกประมาณ ๓ เดือน วันอังคาร เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีกุน นพศก จุลศักราช ๑๑๒๙ (พ.ศ. ๒๓๑๐) เป็นวันที่พม่าพังกำแพงเมือง ด้านหัวรอได้

วันที่พม่าพังกำแพงกรุงศรีอยุธยาเข้าไปในกำแพงเมืองได้นั้น เป็นวันเนาวันสงกรานต์ เดือน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำนั้น ตรงกับวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๓๑๐ แล้วเผากรุงศรีอยุธยาเสียจนวอดวาย

พอถึงเดือน ๑๑ ปีกุน จุลศักราช ๑๑๒๙ (พ.ศ. ๒๓๑๐) ทรงยก กองทัพเรือออกจากเมืองจันทบุรีมุ่งสู่กรุงศรีอยุธยา

ถึงเดือน ๑๒ ก็เข้าตีค่ายพม่าที่ธนบุรี-ค่ายโพธิ์สามต้นแตก แล้ว ขับไล่พม่าจนออกไปพ้นแผ่นดินสยามได้หมดสิ้น จึงเท่ากับสยามเป็นเอกราช ไม่มีอิทธิพลพม่าในแผ่นดินสยามอีกต่อไป

พอสรุปได้ว่า พม่าเข้ากรุงศรีอยุธยาได้เมื่อเดือน ๕ พอถึงเดือน ๑๒ พระเจ้าตาก (สิน) ก็ยกกองทัพเรือจากจันทบุรีเข้าตีค่ายพม่าที่ธนบุรี แล้ว ขึ้นไปตีค่ายพม่าที่บ้านโพธิ์สามต้นแตกยับเยิน กรุงศรีอยุธยาอยู่ภายใต้อิทธิพล พม่าประมาณ ๘ เดือน

ผู้ที่กอบกู้เอกราชให้แก่ชาวสยามได้อย่างทันท่วงทีคือ

พระยาตาก (สิน) เจ้าเมืองตาก หรือพระยากำแพงเพชร (สิน) เจ้าเมืองกำแพงเพชร

ตำแหน่งใหม่นี้ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ระหว่างลงมาช่วยราชการ ในกรุงศรีอยุธยา แต่ยังมีได้ขึ้นไปรับตำแหน่งใหม่อย่างเป็นทางการ

ชาติกำเนิด-บรรพบุรุษ

พงศาวดารจีนบันทึกไว้ว่า ชนเผ่ามองโกลนักรบผู้กินนอนบนหลังม้า ตั้งราชวงศ์หงวน (หยวน) ขึ้นปกครองเมืองจีนได้ประมาณ ๑๐๐ ปีเศษ ช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. ๑๘๐๐ ถึง ๑๙๐๐ ถูกวีรบุรุษชาวฮั่นชื่อ จู๋วันเจียง โคน้ล้มลงได้ แล้วตั้งราชวงศ์เหม็ง หรือหมิง ขึ้นปกครองเมืองจีนต่อมาอีกประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ ก็ถูกชนชาติเผ่าแมนจู (ไ้วหางเปี๋ย) โคน้ล้ม แล้วเข้าปกครองเมืองจีนประมาณปี พ.ศ. ๒๑๗๐ เศษๆ เป็นต้นมา แล้วตั้งราชวงศ์เซ็ง หรือชิง ขึ้นปกครองจีนต่อมาอีกประมาณ ๓๐๐ ปี จนถึงพระนางซูสีไทเฮา ที่อื้อฉาว เป็นองค์สุดท้ายของราชวงศ์เซ็ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓

สรุป ชาวมองโกล เป็นผู้ตั้งราชวงศ์ หงวน หรือ หยวน

ชาวฮั่น เป็นผู้ตั้งราชวงศ์ เหม็ง หรือ หมิง

ชาวแมนจู เป็นผู้ตั้งราชวงศ์ เซ็ง หรือ ชิง อันเป็นราชวงศ์สุดท้าย หมายถึงเป็นการสิ้นสุดระบอบกษัตริย์ที่ปกครองประเทศจีนมานานนับได้หลายพันปี ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓

คนจีนที่เป็นชาวฮั่น หนีภัยชนเผ่าแมนจูออกจากแผ่นดินใหญ่หลายแสนคน ส่วนใหญ่เป็นจีนเชื้อชาติแต้จิ๋วมากที่สุดถึงร้อยละ ๘๐ ส่วนหนึ่งอพยพมาสู่สยามในรัชกาลพระเจ้าท้ายสระ

มีครอบครัวชนชาติแต้จิ๋วครอบครัวหนึ่ง เป็นคนในตระกูลแต้ หรือ แซ่แต้ และคนในตระกูลนี้คนหนึ่งชื่อ หยง แซ่แต้ หรือ แต้ย้ง

แต่ย้ง มีภรรยาเป็นคนไทยชื่อ นางนกเอี้ยง ครอบครัวแต่ย้งให้กำเนิดบุตรชาย เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๒๗๗ ในสมัยต้นรัชกาลพระเจ้าบรมโกศ แต่ย้งตั้งชื่อบุตรชายว่า **แต้สิน**

มีผู้เขียนประวัติพระเจ้าตาก (สิน) แรกเกิดยังเป็นทารกอยู่ไ้มากมายหลายสำนวน อ้างอิงนิทานต่างๆ นานา บ้างก็ว่าวินาทีที่คลอด เกิดฟ้าผ่าลงกลางเรือน ทารกไม่เป็นอันตรายใดๆ ต่อมาจึงเลื่อมขนาดใหญ่เลื้อยเข้า

มาในห้องที่มารดานอนอยู่ไฟ แล้วขดเป็นวงกลมล้อมกระดังที่ทารกนอนอยู่
เมื่อโตขึ้นหน่อยเป็นลูกศิษย์วัดเพื่อเรียนหนังสือ ถูกพระครูเจ้าอาวาส
ลงโทษจับมัดกับเสาสะพานท่าน้ำ พระครูท่านล้มไปเลย จนกระทั่งคำจึงนึก
ขึ้นได้ว่า เป็นเวลาที่น้ำกำลังขึ้นเพราะน้ำทะเลหนุน จึงรีบไปที่ท่าน้ำ แต่ด้วย
บุญบารมีบวกอภินิหาร สะพานหลุดลอยขึ้นตามน้ำ หาไม้แล้วแต่สิ้นคงจมน้ำ
ตายไปแล้ว เป็นต้น

ไม่มีผู้ใดในสมัยนี้เกิดขึ้น จำต้องเก็บอภินิหารเข้าลิ้นชักไว้ก่อน แล้ว
อย่าเอะอะไป

ด้วยความที่ต้องการให้ลูกชายมีอนาคตในวันหน้า แต่ยังจึงนำแต่สิน
บุตรชายไปมอบให้เป็นบุตรบุญธรรมเจ้าพระยาจักรี สมุหนายก ซึ่งท่าน
เจ้าพระยาจักรีก็ยินดีรับไว้เป็นบุตรบุญธรรม ในประวัติบอกไว้ว่า แต่ยังเป็น
นายอากรบ่อนเบี้ย จึงต้องผูกมิตรกับขุนนางชั้นผู้ใหญ่ จึงมีความสนิทสนม
กับเจ้าพระยาจักรีดังกล่าวแล้ว

ปฐมวัย

พออายุได้ ๙ ขวบ เจ้าพระยาจักรี สมุหนายกได้นำนายสินไปฝาก
ให้เรียนหนังสือที่สำนักพระอาจารย์ทองดี สำนักวัดโกษาวาสน์*

รับราชการ

พออายุได้ ๑๓ ปี เจ้าพระยาจักรีก็นำเด็กชายสินเข้าถวายตัวต่อ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ รับราชการเป็นมหาดเล็ก จากการที่เป็นเด็ก
เฉลียวฉลาดและมีความจำดี ได้ศึกษาภาษาต่างประเทศจนสามารถพูดได้
คล่องถึง ๓ ภาษาคือ จีน ญวน และแขก

* วัดโกษาวาสน์ ในเกาะกรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้น ปัจจุบันยังมีอยู่ แต่ชาวบ้านนิยมเรียกชื่อว่า
“วัดคลัง” ทั้งนี้เพราะเป็นวัดที่เจ้าพระยาจักรี สมุหนายก สร้างไว้สมัยที่ท่านดำรงตำแหน่ง
เจ้าพระยาพระคลัง ว่าการกรมท่า

เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี เจ้าพระยาจักรีจึงจัดการอุปสมบทให้แก่นายสิน นายสินอุปสมบทอยู่ถึง ๓ พรรษา จึงลาสิกขาออกมารับราชการต่อ ในครั้งนี้ ได้รับตำแหน่งมหาดเล็กถวายงาน เรื่อยมาจนถึงรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ หรือพระที่นั่งสุริยামรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ)

ณ เวลานี้ นายสินมีความก้าวหน้าในราชการ ได้รับบรรดาศักดิ์สูงขึ้นถึงหลวงยกกระบัตรไปประจำเมืองตาก แล้วเลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็นพระยาตาก เจ้าเมืองตาก

ในปี พ.ศ. ๒๓๐๙ ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์สูงขึ้นเป็นพระยาวชิรปราการ ลำเจ้าราชการเมืองกำแพงเพชร ในช่วงที่ลงมารับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พอดีมีพ่ายกองทัพอเข้ามาล้อมกรุงศรีอยุธยา จึงต้องอยู่ช่วยราชการ จนไม่มีโอกาสขึ้นไปว่าราชการที่เมืองกำแพงเพชรตามที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่อย่างใด

แต่คนทั้งหลายยังคงเรียกท่านว่า พระเจ้าตาก แม้ในพระราชพงศาวดาร ยังคงเขียนถึงท่านว่า พระเจ้าตาก (สิน) อยู่ดี แล้วเลยไปจนถึงพระเจ้ากรุงธนบุรี และพระเจ้าตาก (สิน) มหาราช

ก่อนที่พระองค์ท่านจะปราบดาภิเษกเป็น พระเจ้ากรุงธนบุรีนั้น ท่านมีบรรดาศักดิ์ครั้งสุดท้ายที่สุดเป็น พระยา ในราชทินนาม วชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชร หรืออาจเรียกได้อีกนามหนึ่งว่า พระยากำแพงเพชร ดังในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๒ หน้า ๒๘๙

“...ครั้นถึง ณ เดือน ๑๒ หน้ำนั้ จึงทรงพระกรุณาโปรดให้พระยาตาก เลื่อนที่เป็นพระยากำแพงเพชร แล้วตั้งให้เป็นนายกองทัพเรือ...”

ในช่วงเวลานี้เองที่พระยาตากออกมาตั้งค่ายอยู่ที่วัดพิชัยที่อยู่นอกเกาะกรุงศรีอยุธยา แล้วตีฝ่าพม่าออกไป โดยมีขุนนางใต้บังคับบัญชาเต็มใจออกไปด้วยคือ พระเชียงเงิน หลวงพรหมเสนา หลวงพิชัยอาสา (ต่อมาคือพระยาพิชัยดาบหัก) หลวงราชเสน่หา ขุนอภัยภักดี และหมื่นราชเสน่หา

ผ่านบ้านพรานนก เป็นเวลา ๖ วัน จึงถึงเมืองปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี บ้านนาเกลือ บางละมุง ระยอง ท้ายสุดไปตั้งหลักอยู่ที่เมืองจันทบูร (ชื่อในเวลานั้น)

ที่จันทบุรีนี้ พระเจ้าตากทรงใช้จิตวิทยาชั้นสูงด้วยการสั่งให้แม่ทัพนายกองทูปหม้อข้าวหม้อแกงข้าวจานอาหารแห้งเสียให้หมดสิ้น เมื่อกินอาหารเย็นเรียบร้อยแล้ว โดยหวังไปกินอาหารมื้อเช้าในเมืองจันทบูร หากเข้าเมืองไม่ได้ ก็จงดายกันเสียให้หมดทั้งกองทัพ

พงศาวดารบันทึกไว้ต่อไปว่า แม่ทัพนายกองพร้อมพลทหาร มีโอกาสได้ไปกินข้าวเช้าในเมืองจันทบูรอย่างเอร็ดอร่อย และอิ่มหมีพีมันอย่างถ้วนทั่วทุกคนไป

ตั้งตัวเป็นเจ้า

ระยะเวลาที่พระยาตากได้เมืองจันทบูรแล้วนั้น เป็นเวลาที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว พระเจ้าเอกทัศสวรรคตแล้ว พระราชวงศ์ทั้งหลายถูกพม่ากวาดต้อนไปเป็นเชลยที่กรุงอังวะจนหมดสิ้น โอกาสนี้ พระยาตากจึงตั้งตัวเป็นเจ้าเป็นพระมหากษัตริย์ ในพระนาม พระเจ้าตาก (สิน) โดยที่ยังไม่มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแต่อย่างใด

ในช่วงเวลาที่สยามแตกเป็นสี่ห้าก๊ก บ้านเมืองระส่ำระสาย พระเจ้าตาก (สิน) มีบารมีที่มีผู้เข้ามาช่วยงานกอบกู้เอกราช รวมชาติรวมแผ่นดินให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว และเป็นกำลังต่อสู้ข้าศึกเป็นกำลังมั่นคงมองวางแผนสงครามที่สำคัญสองท่าน เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันคือ

๑. นายบุญมา เกิดปี พ.ศ. ๒๒๘๖ อ่อนกว่าพระเจ้าตาก (สิน) ประมาณ ๙ ปี รัชการเป็นขุนนางมาด้วยกันก่อนเสียกรุง ในบรรดาศักดิ์นายสุดจินดา (บุญมา) เมื่อได้เข้าร่วมงานกู้ชาติกู้แผ่นดินกับพระเจ้าตากได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นตามลำดับดังนี้

พระมหามนตรี

พระยาอนุชิตราชา ตำแหน่งจางวางพระตำรวจ

พระยายมราช และ

เจ้าพระยาสุรสีห์พิชณูวาทิราช ผู้สำเร็จราชการเมืองพระพิษณุโลก

การที่นายสุดจินดา ได้เข้ามารับราชการกับพระเจ้าตาก (สิน) นั้น ด้วยการแนะนำจากพี่ชายคือ หลวงยกกระบัตร แห่งเมืองราชบุรี และให้นำมารดาพระเจ้าตาก (สิน) ที่หลบภัยมาอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ไปมอบให้พระเจ้าตาก (สิน) ที่เมืองจันทบูรด้วย พระเจ้าตาก (สิน) จึงให้เข้ารับราชการด้วย โดยตั้งให้เป็นพระมหามนตรี ดังได้กล่าวแล้ว

ด้วยสาเหตุนี้ พระเจ้าตาก (สิน) ทรงรักนายสุดจินดาตั้งบุตรบุญธรรม ทรงเรียกพระองค์เองว่า “พ่อ” เรียกนายสุดจินดาว่า “ลูก” ทุกคำ

ครั้งหนึ่งนายสุดจินดาทำผิดพลาดอาญาศึกต้องถูกเขียนหลัง พระเจ้าตาก (สิน) ทรงลงมือเขียนด้วยพระองค์เอง โดยมีให้ราชมันท์เป็นผู้เขียน เป็นการให้เกียรติในฐานะพ่อลงโทษลูก

เมื่อพระเจ้าตาก (สิน) ขับไล่พม่าจนพ้นไปจากแผ่นดินสยาม และตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีใหม่แทนกรุงศรีอยุธยาแล้ว พระมหามนตรีจึงไปรับหลวงยกกระบัตรพี่ชาย ให้เข้ารับราชการกับพระเจ้ากรุงธนบุรีด้วย พระเจ้ากรุงธนบุรีก็รับไว้โดยให้ตำแหน่ง พระราชวรินทร์

๒. นายทองด้วง (หลวงยกกระบัตร) พระราชวรินทร์ ต่อมาเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น

พระยาอภัยรณฤทธิ์ ตำแหน่งจางวางพระตำรวจ แล้วเลื่อนเป็น

พระยายมราช รั้งตำแหน่งสมุหนายก แล้วเลื่อนเป็น

เจ้าพระยาจักรี ตำแหน่งสมุหนายก เต็มตำแหน่ง

สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกฯ บรรดาศักดิ์ท้ายสุดก่อนปราบดา-

ภิเชกเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ผู้สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
ผู้สถาปนาพระราชวงศ์จักรี

เมื่อพระเจ้าตาก (สิน) ตีค่ายพม่าที่บ้านโพธิ์สามต้นแตก สู้หัวหน้า
ค่ายตายในที่รบ แล้วขับไล่พม่าจนพ้นไปจากแผ่นดินสยามแล้ว พระเจ้าตาก
ทำการพระบรมศพพระเจ้าเอกทัศเสร็จแล้ว จึงคิดจะปฏิสังขรณ์พระนคร-
ศรีอยุธยาตั้งเป็นราชธานีดังแต่ก่อน จึงขึ้นทรงช้างที่นั่งเที่ยวทอดพระเนตร
ในบริเวณพระราชวัง พระราชนิพนธ์ไทยรบพม่า หน้า ๔๐๕ บันทึกไว้ว่า

“...ในวันนั้น พระองค์เสด็จมาประทับแรมที่พระที่นั่งทรงปืน อัน
เป็นท้องพระโรงที่เสด็จออกทำยว้งมาแต่ก่อน เจ้าตากทรงพระสุบินว่า
สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินแต่ก่อนมาขับไล่มิให้อยู่ ครั้นรุ่งเช้าจึงเล่าพระสุบิน
ให้ข้าราชการทั้งปวงฟัง แล้วดำรัสว่า เديمเราจะปฏิสังขรณ์พระนครให้คืนดี
ดังเก่า แต่เมื่อเจ้าของเดิมท่านยังหวงแหนดอยู่ขณะนี้ เราชวนกันไปสร้าง
เมืองธนบุรีอยู่เกิด...”

“...เจ้าตากลงมาตั้งอยู่ที่เมืองธนบุรี จึงทำพิธีราชาภิเชกในปีกุน
พ.ศ. ๒๓๑๐ นั้น ประกาศเกียรติยศเป็นเจ้ากรุงศรีอยุธยามหากษัตริย์แทน
โบราณราชแต่ก่อน...”

แล้วพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงเริ่มปราบก๊กต่างๆ ดังจะได้ทราบในบท
ต่อ ๆ ไป

โหมโรง

เมื่อกรุงศรีอยุธยาหมดสิ้นคนดี

วัตถุประสงค์หลัก ที่ข้าพเจ้าเรียบเรียงเกร็ดพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับนี้ขึ้นมานั้น ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอในสิ่งที่ยังไม่เคยมีผู้ใดเปิดเผยมาก่อน เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้ท่านผู้สนใจประวัติศาสตร์และพงศาวดารสยาม ได้ทราบเบื้องลึก เบื้องหลัง และสาเหตุที่กรุงศรีอยุธยาล่มสลายเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ นั้นว่า มีสาเหตุมาจากอะไร

วัตถุประสงค์รองต่อมา ข้าพเจ้าจะเน้นหนักไปที่ปลายสมัยกรุงธนบุรีที่มีการกล่าวหาว่าพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเลียดพระจรีตจริงหรือไม่ และพระเจ้ากรุงธนบุรีถูกประหารจริงหรือไม่

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงต้องย้อนเกร็ดพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาไปที่รัชกาลพระเพทราชา พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาราชวงศ์บ้านพลูหลวง ที่นักประวัติศาสตร์ทุกสมัยเห็นพ้องต้องกันว่า พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์นี้แทบทุกรัชกาล **ได้ราชสมบัติมาด้วยเลือด**

ขุนนาง-ขุนศึกผู้มากความสามารถในแผ่นดินก่อน และเป็นผู้ที่ประเทศชาติต้องการความสามารถ เป็นผู้ที่ได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติมาอย่างมากมาย แต่มิได้เป็นพวกพ้องของขุนนางขุนศึกในแผ่นดินต่อมาจะถูกกำจัดจนหมดสิ้น

ในที่สุด กรุงศรีอยุธยาก็สิ้นคนดี

ในปี พ.ศ. ๒๓๐๙ ถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ ที่พม่ายกกองทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยาข้ามปีเป็นเพียงกองทัพเสนาบดมิใช่ทัพกษัตริย์ แม่ทัพนายกองของกรุงศรีอยุธยาก็ต้านไว้ไม่ได้ แล้วยังปล่อยให้พม้ามั่นข้ามคูเมืองมาสูมห้วยกันเกราจนกำแพงด้านหัวรอจนทรุด แล้วกำแพงเมืองด้านนั้นก็พังทลายลงจนพม่าเข้ากรุงได้

มีคำถามเกิดขึ้นว่า พระเจ้าเอกทัศ ขุนศึก-ขุนนางน้อยใหญ่มีว
ทำอะไรกันอยู่ ถึงได้ปล่อยให้พมามันเผาเรากำแพงเมืองทั้งวันทั้งคืนจน
พังลงมาได้ออย่างนั้น

พระเจ้าเอกทัศกษัตริย์ผู้โหดเหี้ยมแห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง รวมถึง
ขุนนางน้อยใหญ่ที่ห้อมล้อมอยู่ มีสันดานประจบประแจงจนหน้ามืดหูตามัว
เกรงอกเกรงใจหม่อมเพ็งและหม่อมแมน สองพระสนมเอกซึ่งเป็นคน
ขี้ญ่อ่อนกลัวเสียงปืน ใครจะยิงปืนใหญ่ ต้องมาแจ้งที่ศาลาลูกขุนในก่อน
เพื่อที่หม่อมขวัญอ่อนทั้งหลายจะได้เตรียมเอาถ้ำลี้ภัย

พระยาตาก (สิน) หัวหน้าค่ายวัดพิชัย ยิงปืนใหญ่เพื่อขับไล่พม่าที่
กรูกันเข้ามา โดยที่ไม่สามารถขออนุญาตศาลาลูกขุนได้ทัน ถูกลงโทษ คอ
เกือบหลุดจากบ่า

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพท่านดำหนิ
กษัตริย์ราชวงศ์นี้มาก ท่านกล่าวว่า “ในระยะเวลาประมาณ ๗๐ ปี ตั้งแต่
แผ่นดินสมเด็จพระเพทราชา มาจนถึงรัชกาลพระเจ้าบรมโกศ (พ.ศ.
๒๒๓๑-พ.ศ. ๒๓๐๑) นั้น ต่างประเทศที่ใกล้เคียงกับเมืองไทยต่างพากัน
ทรุดโทรมด้วยเรื่องรบพุ่งกันบ้าง เกิดจากภายในบ้างทั้งพม่า-มอญ-ลาว-
เขมร เมืองไทยจึงปราศจากเหตุที่ต้องกริ่งเกรงศัตรูต่างประเทศ ยิ่งมาถึง
แผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ มีแต่ต่างประเทศเข้ามาขอเป็นไมตรี บ้านเมืองจึง
อยู่รอดมาได้...ในแผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ ขุนนางวังหลวงที่ทำคุณความดี
มาตลอดสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ถูกฆ่าตายเกือบหมด

ต่อมาถึงแผ่นดินพระเจ้าเอกทัศ การทิ้งปวงยิ่งเลวทรามหนักลงไป
อีก เมื่อมีพม่าเข้าศึกเข้ามาล้อมกรุงข้ามปี ก็ใช้วิธีต่อสู้ที่เลวทรามเข้าไปสู่
กับข้าศึก เช่น ลุ่มหลงในวิทยาคุณเป็นใหญ่ยิ่งกว่ายุทธวิธีอันถูกต้องของ
ทางทหาร ไทยจึงเสียกรุงแก่พม่าเข้าศึกในปี พ.ศ. ๒๓๑๐...

ในระยะเวลา ๗๐ ปี มีแต่ฆ่ากัน หากรอดตายก็กลายเป็นไพร่หลวง
ตะพุ่นหญ้าช้าง ผู้ดีกลายเป็นไพร่ และไพร่กลายเป็นผู้ดี

เป็นเรื่องจริงที่เล่าขานกันในเวลาต่อมาว่า ด้วยเหตุอายุแผ่นดิน กรุงศรีอยุธยาถึงวาระสุดท้ายอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ในวันที่พม่าบุกเข้า เมืองเมื่อกำแพงเมืองทลายลง ได้เกิดอาเพศขึ้นมากมายหลายแห่ง หลาย สถานที่ในเวลาใกล้เคียงกัน

หลวงพ่อดโต พระประธานในพระอุโบสถวัดพนัญเชิง น้ำพระเนตร ไหลลงมาจรดพระนาภี

พระบรมไตรโลกนาถในวัดพระศรีสรรเพชญ์ พระอุระแตก ดวง พระเนตรตกลงมาอยู่ที่ตักเป็นที่น่าอัศจรรย์

พระเจดีย์สูงใหญ่วัดราชบูรณะ มีกาบินมาเสียนตายอยู่ปลายยอด ด้วยความบังเอิญยิ่ง

รูปปั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในโรงแสงใน กระที่บพระบาทตั้ง ลั่นสนั่นได้ยินกันถ้วนทั่ว

อากาศเหนือเกาะกรุงศรีอยุธยา วิปริตมีดมิดผิดสังเกต อันเป็นलग บอกเหตุว่าจะเสียกรุง

ในหนังสือ ย่าอติต เล่ม ๑ หน้า ๑๔๓ บันทึกเหตุการณ์ช่วงเสียกรุง ไว้ว่า

“...วันที่พม่าเข้ามาในกรุงได้นั้น เป็นวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๓๑๐ ในเกาะกรุงศรีอยุธยามีผู้คนที่ยกมัลลารอบเกาะกรุงศรีอยุธยา หลบหนี พม่าเข้ามาแออัดกันอยู่ถึง ๑๑๐,๐๐๐ คน โดยประมาณ ในจำนวนนี้ถูก พม่าฆ่าตายเสียเกินครึ่ง

มีบาทหลวงชาวฝรั่งเศสรูปหนึ่งชื่อ “เซนต์เยอร์ บริโกต์” มาตั้ง สอนศาสนาอยู่ในเกาะกรุงศรีอยุธยา เห็นเหตุการณ์ในวันกรุงแตกด้วย ตาตนเอง บันทึกเป็นรายงานถึงผู้อำนวยการคณะต่างประเทศที่กรุงปารีส ตอนหนึ่งว่า

ข้าศึกได้จับข้าพเจ้า และ มองสิเออร์ ดาบราก้า และพวกที่เข้าร่วม

แล้วไปยังวัดท่าใหม่ พม่าได้เอาไฟเผาบ้านเมืองและฆ่าฟันผู้คนทั่วไปหมด
ฆ่าไม่เลือกว่าเป็นเด็ก หรือคนชรา แม้พระสงฆ์ก็ฆ่า ในเช้าวันนั้น ข้าพเจ้า
ได้เห็นพม่าฆ่าพระสงฆ์เพียงวันเดียวถึงมากกว่า ๒๐ องค์ และที่ข้าพเจ้า
ไม่เห็นอีกน่าจะมากกว่านี้มากมายนัก...”

เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๐ หลังกรุงแตกเพียง ๔๐ ปี ท่านสุนทรภู่ติดตาม
พระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระโอรสในกรมพระราชวังหลัง ขณะทรงผนวชอยู่
วัดระฆังโฆสิตาราม เสด็จไปนมัสการรอยพระบาทที่สระบุรี ออกเดินทางจาก
วัดระฆังเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๕๐ ระหว่างเดินทางท่านได้แต่ง
“นิราศพระบาท” ไปด้วย ช่วงที่ผ่านเกาะกรุงศรีอยุธยาอันรกร้าง ท่านจอด
เรือแวะพักอยู่ที่คลองสระบัวอันเป็นคลองที่อยู่ภายในเกาะกรุงศรีอยุธยา
และคลองนี้มีไว้ให้เหล่านางในแลขุนนางน้อยใหญ่เล่นสั่กวักน้ยามหน้า
น้ำหลาก ท่านผ่านมามากยหลังที่กรุงศรีอยุธยาถูกทิ้งให้เป็นเมืองร้างมานาน
ถึง ๔๐ ปีมาแล้ว ท่านแต่งนิราศช่วงนี้ไว้อย่างน่าสังเวชว่า

“...

ถึงคลองสระประทุมมานาวราย

ทั้งวังหลวงวังหลังก็ร้างร

ดูปราสาทราชวังเป็นรังกา

อนิจจานินลิ้นกษัตริย์

แม้กรุงยังพรั่งพร้อมประชาชน

มโหรีปี่กลองจะก้องกึก

ดูพาราน่าคิดอนิจจัง

ทั้งสองฝั่งแฝกแซมแอร่มร

แต่ปู่ยายเราท่านเล่ามา

กษัตริย์สืบสุริยวงศ์ดำรงโลก

เราเห็นยับยั้งแต่รอยก็พลอยเพลิน เสียดายเกิดมาเมื่อเกินน่าน้อยใจ

น่าใจหายเห็นศรีอยุธยา

เห็นนกหูกซ้อแซ่นพฤกษา

ดั่งป่าช้าพงชฎสังคคน

เหงาสดเจียบไปดังไพรสมถ์

จะลับสนแซ่เสียงทั้งเวียงวัง

จะโครมครึกแข็งแซ่ด้วยแตรสังข์

ยังได้ฟังแต่เสียงสกุณา

ชะตาตกลูกลิ้นพระชันษา

เมื่อแรกศรีอยุธยายังเจริญ

ระงับโศกสุขสุดจะสรรเสริญ

กำแพงรอบ ขอบคูก็คูลึก
ยังให้มันข้ามเข้าเอาเวียงชัย

ไม่น่าศึกอ้ายพม่าจะมาได้
โอ้อะไรเหมือนบุรีไม่มีชาย

ฯลฯ

แม้แต่ท่านสุนทรภู่ยังตำหนิอย่างแรงที่กษัตริย์-ขุนศึก-ขุนนางของ
กรุงศรีอยุธยาปล่อยให้อ้ายพม้ามั่นเข้าในกรุงได้ ทั้งๆ ที่มีกำแพงเมืองสูง
ใหญ่ คูเมืองก็กว้าง น้ำในคูก็ลึก เหมือนกับในกรุงศรีอยุธยาไม่มีชายฉกรรจ์
หลงเหลืออยู่เลย เป็นเรื่องที่น่าเศร้ามาก

บางท่านอาจไม่ทราบว่ มารดาของสุนทรภู่เป็นนางข้าหลวงในกรม
พระราชวังบวรสถานพิมุข พระราชวังหลัง ได้ลาออกไปแต่งงาน เมื่อคลอด
สุนทรภู่แล้วจึงได้กลับเข้าไปรับราชการต่อ สุนทรภู่ยังเป็นทารกอยู่ จึงต้อง
ติดตามมารดาเข้าไปอาศัยอยู่ในพระราชวังหลังด้วย โตขึ้นจึงเข้ารับราชการ
เป็นขุนนางใกล้ชิดในพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระโอรสกรมพระราชวังหลัง
จึงได้ติดตามพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ไปทุกแห่งทุกที่

ผู้ที่ตีค่ายพม่าที่บ้านโพธิ์สามต้นจนแตกพ่าย แล้วขับไล่พม่าให้ออก
ไปจนพ้นผืนแผ่นดินสยาม ปลดปล่อยชาวสยามที่พม่าเตรียมส่งไปเป็นเชลย
ที่กรุงอังวะ จึงเท่ากับเป็นผู้กอบกู้เอกราชให้แก่กรุงศรีอยุธยาและชาวสยาม
ได้อย่างทันท่วงที หลังจากเสียเอกราชไปเพียง ๖ เดือนเศษ

ท่านไม่ได้เป็นเชื้อพระวงศ์ผู้สืบสายโลหิตมาจากพระมหากษัตริย์
แห่งกรุงศรีอยุธยาแต่อย่างใดทั้งสิ้น ท่านเป็นคนไทยเชื้อสายจีน บิดาท่าน
เป็นคนจีน แต่มารดาท่านเป็นคนไทย ท่านเกิดในสยามในเกาะกรุงศรีอยุธยา
ท่านทรงรวบรวมคนไทยที่แตกแยกเป็นก๊กเป็นเหล่า จนรวมเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกันได้อย่างลำบากยากยิ่ง ทรงใช้เวลาเพื่อการนี้ถึง ๑๐ ปี โดย
ประมาณ ต้องทนลำบากพระวรกายช่วงชิงผืนแผ่นดินที่เสียไป กลับคืนมา
ได้จนหมดสิ้น

แล้วสร้างความเป็นปึกแผ่น-สร้างความแข็งแกร่งให้แก่แผ่นดินสยาม
สร้างความมั่งคั่งมั่นคง มีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งให้แก่ชาวสยามจนถ้วนทั่ว
ทุกตัวคน

แต่บั้นปลายชีวิตของพระองค์ตกต่ำถึงขีดสุด ถูกกล่าวหาว่าเสีย
พระจริต และโหดเหี้ยมผิดปกติวิสัย ส่วนจะถูกประหารชีวิตในคราวนั้น
เลยหรือไม่นั้น ยังเป็นที่ถกเถียงกันไม่รู้จบ นานสองร้อยกว่าปีมาแล้ว ทุก
วันนี้ก็ยังถกเถียงกันถึงเรื่องนี้ และยังจะต้องถกเถียงกันไปอีกนาน จน
กว่าจะค้นหาความจริงความได้ และความจริงนั้นถูกเปิดเผยออกมาเป็น
ที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ โดยใช้ชื่อว่า “เกร็ดพงศาวดาร
กรุงธนบุรี” จะเน้นเหตุการณ์และผลงานที่สำคัญๆ ของพระเจ้าตาก (สิน)
มหาราช ตั้งแต่กู้ชาติรวบรวมชนชาติในช่วงเวลา ๑๔ ปีเศษ และโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของพระองค์

มีหลายเหตุการณ์ที่ไม่เคยมีผู้ใดเรียบเรียงไว้ แต่ในหนังสือเล่มนี้
ข้าพเจ้าได้ค้นคว้ามาเรียบเรียงไว้ หลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพระเจ้าตาก
(สิน) ไม่มีผู้ใดเคยวิจารณ์ แต่ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้าได้ค้นคว้าในพงศาวดาร
แล้วนำมาวิจารณ์ไว้

จะอย่างไรก็ตาม หากมีใครผู้ใดมาตัดสินชี้ขาดว่า อันนั้นถูก อัน
นี้ผิด ข้าพเจ้าจะฟังหูไว้หู ไม่ยอมเชื่อไปเสียทั้งหมด เพราะทุกคนที่ยัง
มีชีวิตอยู่ในวันนี้ ไม่มีใครผู้ใดเกิดทันเหตุการณ์อันเป็นที่ถกเถียงกันอยู่
ทุกวันนี้ แม้แต่ท่านเดียว

ภูมิหลังชนชาติไทย

กรุงสุโขทัย เมืองหลวงแห่งแรกของคนไทย เริ่มเสื่อมอำนาจลง ในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (พญาลิไทย) แห่งราชวงศ์พระร่วง ครองกรุงสุโขทัยในปี พ.ศ. ๑๘๙๐-๑๙๑๑ หลังจากรัชกาลนี้แล้ว กรุงสุโขทัย เริ่มเสื่อมอำนาจลง ในขณะเดียวกันทางดินแดนสุพรรณภูมิ มีคนไทยอีก กลุ่มหนึ่งได้สร้างอาณาจักรอุทองขึ้นมา เป็นอาณาจักรอิสระเล็กๆ ปกครอง โดยพระเจ้าอุทองที่ ๑ แต่ไม่นานอาณาจักรนี้เกิดความแห้งแล้ง ข้าวยากหมาก แพงเกิดโรคระบาด ต้องย้ายมาสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่บริเวณหนองโสน เดิม บริเวณนี้เป็นอาณาจักรอโยธยา ซึ่งร่วมสมัยเดียวกันกับอาณาจักรละโว้ แต่ ถูกทิ้งร้างไปนานแล้ว

พระเจ้าอุทองที่ ๒ ซึ่งเป็นพระราชบุตรเขย ได้อพยพผู้คนมาพำนัก ชั่วคราวที่เวียงเหล็ก แล้วเริ่มลงมือสร้างเมืองใหม่ที่บริเวณหนองโสน แล้ว เสร็จและทำพิธีฝังหลักเมืองเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๙๓ ขนานนามเมืองหลวง ใหม่ใหม่นี้ว่า กรุงเทพมหานคร (บวร) ทวารวดีศรีอยุธยา โดยนำชื่อเมือง อโยธยา เดิมมาใช้ ภายหลังได้ผนวกเอาอาณาจักรสุโขทัยมารวมเข้าด้วยกัน กับอยุธยา

จึงถือได้ว่าอยุธยาเป็นเมืองหลวงแห่งที่สองของคนไทย

เสียกรุงครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๑๑๒

สภาพพื้นที่กรุงศรีอยุธยาเป็นที่ราบต่ำ ดินจึงมีความอุดมสมบูรณ์ยิ่ง ในน้ำมีปลา ในนามีข้าวซึ่งดงามเพราะดินดี จึงให้ผลผลิตอย่างเหลือเฟือ อาณาประชาราษฎร์จึงอยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างสูงยังสามารถ สรรสร้างศิลปวัตถุที่ประเมินคุณค่ามิได้ทั้งพุทธจักรและอาณาจักร

ชาวสยามอยู่ดีมีความสุขมาได้ ๒๑๙ ปีจนถึง พ.ศ. ๒๑๑๒ ตรงกับ สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กษัตริย์แห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิ ก็ถูกกษัตริย์ พม่าแห่งราชวงศ์บุเรงนองรุกรานจนเสียเอกราช

เสียกรุงครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๑๐

หลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกอบกู้เอกราชกลับคืนมาได้แล้ว กรุงศรีอยุธยามีความสงบสุขอีกครั้งหนึ่ง อาณาประชาราษฎร์เริ่มตั้งตัวได้ บางครั้งเกิดสงครามกลางเมืองเนื่องจากการแย่งราชสมบัติ แล้วเกิดความสงบสุขขึ้นอีกครั้งหนึ่งสลับสับเปลี่ยนกันไป นานประมาณ ๒๐๐ ปี กรุงศรีอยุธยาก็ล่มสลาย เพราะถูกพม่ายกกองทัพโจรเข้ามาปล้น แล้วเผา กรุงศรีอยุธยาจนอดวายเป็นถ้ำถ่านไปทั้งเกาะ

ทั้งนี้ เนื่องด้วยความเหลวแหลกของกษัตริย์แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง ที่โง่เขลาเบาปัญญา กอปรกับขุนนาง ข้าราชการไม่เป็นสามัคคี ทำยที่สุดคนดีถูกฆ่า บ้างถูกขับ ด้วยฝีมือของขุนนางชั่วผู้มีอำนาจสูง กรุงศรีอยุธยาก็ล่มสลาย หลังจากมีอายุยืนยาวมาได้ ๔๑๗ ปี

เหตุใดพม่าจึงต้องรุกรานกรุงศรีอยุธยาจนต้องเสียเอกราชในสงครามครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๑๑๒ และเผากรุงศรีอยุธยาจนอดวายเป็นถ้ำถ่านในสงครามปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ทั้งๆ ที่สยามไม่เคยไปรุกรานหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่พม่าเลย ด้วยสาเหตุนี้ เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจกันได้ในระดับหนึ่ง

ภูมิหลังชนชาติพม่า

ขอเริ่มที่ อาณาจักรศรีเกษตร ของชนชาติพยู
ประมาณ ปี พ.ศ. ๑๐๔๓ ถึงสิ้นศตปี พ.ศ. ๑๓๗๕

นักประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เชื่อกันว่า เชื้อชาติพม่า หรือ มะรันมา (Mranma) สืบเชื้อสายมาจากชาวอิเบต-พม่า ที่มีรกรากดั้งเดิมอยู่บริเวณเชิงเทือกเขาหิมาลัยบริเวณเทือกเขาคุนลุน และภูเขาตังลา ระหว่างอิเบตกับจีน ต่อมาได้อพยพออกจากพื้นที่เนื่องด้วยอิเบตและจีนกำลังสู้รบกันอย่างหนัก ลงมาสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวิน แล้วยึดแม่น้ำสาละวินล่องลงมาสู่ที่ราบบริเวณที่เป็นประเทศพม่าตอนบน หลังจากนั้นจึงลงมายึดพื้นที่ภาคกลางเมื่อชนชาติพยูเสื่อมอำนาจลงเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๓๗๕

ซึ่งก่อนหน้าที่ชนชาติพม่าจะอพยพลงมา บริเวณพม่าด้ามี **ชนชาติพยู (Pyu)** ซึ่งอพยพลงมาเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๐๔๓ ซึ่งทราบเรื่องราวของชนชาตินี้น้อยมาก ลงมาตั้งถิ่นฐานของตนในลุ่มน้ำอิรวดี แล้วสร้างอาณาจักรศรีเกษตรเป็นศูนย์กลางอำนาจ เมืองศรีเกษตรนี้อยู่ที่บริเวณเหนือเมืองแปร หรือ โปรเม (Prome) ขึ้นไปประมาณ ๕ ไมล์ ยังปรากฏซากกำแพงนครศรีเกษตรที่ปรักหักพังปรากฏอยู่ ต่อมาอาณาจักรพยูเสื่อมอำนาจลงในปี พ.ศ. ๑๓๗๕ เพราะถูกรุกรานจากชนชาติไต จนเลือนหายไปจากหน้าประวัติศาสตร์

เมื่อชนชาติพยูเลือนหายไปจากประวัติศาสตร์ มีชนชาติใหม่เกิดขึ้นมาคือ ชนชาติ **มอญ (Mons)** หรือ **รามัญ (Raman)** เป็นชนเผ่ามองโกลลอยต์ นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เชื่อกันว่าชาวเตलग (มอญ) สืบเชื้อสายมาจากชาวอินเดีย ทั้งนี้เพราะชนชาติมอญอพยพลงมาจากเมืองเตलगนา (Telengana) เมืองนี้อยู่ทางด้านตะวันออกของอินเดีย แล้วมาสร้างอาณาจักร

พื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอริวดีที่เมืองพะโค (หงสาวดี) อันเป็นบริเวณพม่าต่ำ ระยะเดียวกันนี้พม่าที่อพยพลงมารวมตัวกันได้ จึงสร้างอาณาจักรพุกามขึ้นที่พม่าตอนกลางริมฝั่งแม่น้ำอริวดี พม่าซึ่งอยู่ทางภาคกลางไม่มีพื้นที่ติดทะเล แต่มอญซึ่งอยู่บริเวณพม่าต่ำมีพื้นที่ติดทะเล ได้ทำสงครามขับเคี่ยวกันมาตลอดเวลา ผลัดกันชนะ ผลัดกันแพ้ สงครามที่ถือกันเป็นประวัติศาสตร์ คือ สงครามสมัย พระเจ้าราชาธิราช กษัตริย์มอญ กับพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง กษัตริย์พม่า

ประมาณ พ.ศ. ๑๓๕๐ ชาวไทใหญ่ได้เริ่มอพยพออกจากอาณาจักรน่านเจ้า มาตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มน้ำสาละวินตอนบนจนเป็นชุมชนใหญ่ แล้วขยายเป็นเมืองใหญ่มีหัวหน้าปกครองในฐานะเจ้าเมือง เช่น เมืองลีปอ เมืองแสนหวี เมืองเชียงตุง โดยมีเมืองตองกี้ (ตองยี) เป็นเมืองหลวง เมืองตองกี้ แปลเป็นไทยว่า ไร่ตองบาน

เจ้าเมืองต่างๆ ดังกล่าว มีฐานะในครั้นเป็นเจ้าเทียบเท่าเจ้าฟ้า เช่น เจ้าจ่าแสง เป็นเจ้าผู้ครองนครลีปอ (เมืองลีปอ) พระธิดาองค์หนึ่งได้เป็นชายาของพระเจ้ามินดง มีโอรสองค์หนึ่งคือ เจ้าชายธีบอ หรือลีปอ กษัตริย์องค์สุดท้ายของพม่า

เมื่อพระเจ้ามินดงสวรรคต เจ้าชายธีบอ (ลีปอ) ผู้อ่อนแอและโง่เขลาได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ เพราะขุนนางเห็นว่าจะควบคุมและบังคับบัญชาให้หันซ้าย-หันขวาได้ง่าย จนที่สุดพม่าก็เสียเมือง

เมื่ออาณาจักรน่านเจ้าเสียเอกราชแก่พระเจ้ากุบไลخان แห่งราชวงศ์หยวน เมื่อปี พ.ศ. ๑๗๔๗ จึงเป็นการอพยพครั้งใหญ่ของชนชาติไตออกจากอาณาจักรน่านเจ้า จนกระทั่งเกิดอาณาจักรล้านนา อาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรสิบสองจุไทย อาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรอุทอง

อาณาจักรพุกาม (พ.ศ.๑๕๘๗ ถึง พ.ศ. ๑๘๓๐)

อาณาจักรศรีเกษตรของชนชาติพยูกชนชาติไต (ไท) จากอาณาจักรน่านเจ้าเข้ามารุกรานจนอาณาจักรล่มสลายไปเมื่อปี พ.ศ. ๑๓๗๕ ชนชาติไต (ไท) ได้กวาดต้อนพลเมืองไปถึง ๓,๐๐๐ คน นักประวัติศาสตร์เชื่อว่าหมายรวมถึงกษัตริย์-พระราชวงศ์-ขุนนาง-ขุนศึก-ช่างฝีมือ ทำให้ชนชาติพยูอ่อนอำนาจลง ชนชาติพม่าที่กระจัดกระจายกันอยู่เริ่มรวมตัวกันจนมีอำนาจมากขึ้นถึงระดับหนึ่ง ได้ร่วมมือกันสร้างเมืองพุกามขึ้นมาในประมาณปี พ.ศ. ๑๓๙๒ มีกษัตริย์ปกครองตนเองภายใต้อำนาจบารมีของกษัตริย์อาณาจักรน่านเจ้านานประมาณ ๒๐๐ ปี

จนถึงกษัตริย์พม่าพระนามพระเจ้าอโนรธา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งในการสงคราม ได้รวบรวมชนชาติพม่าที่กระจัดกระจายมารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้สำเร็จ แล้วสถาปนาเมืองพุกามขึ้นเป็นเมืองหลวง ปราบปรามหัวเมืองใหญ่่น้อยมาเป็นข้าขอบขัณฑสีมาจนสร้างอาณาจักรพุกามขึ้นมาได้ในปี พ.ศ. ๑๕๘๗

เมืองพุกามสร้างในปี พ.ศ. ๑๓๙๒ สถาปนาเป็นอาณาจักรในปี พ.ศ. ๑๕๘๗ ในสมัยพระเจ้าอโนรธา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งในการศึกสงคราม พระองค์ทรงเป็นมหาราชพระองค์แรกของชาวพม่า ไทยเราเรียกมหาราชพระองค์นี้ว่า พระเจ้านุรุมมหาราช

ในปี พ.ศ. ๑๖๐๐ พระเจ้านุรุมได้ปราบมอญไว้ในอำนาจในสมัยพระเจ้ามกุฎา (Makuta) ทำให้พม่ามีทางออกสู่ทะเล เพื่อติดต่อค้าขายกับต่างชาติได้สำเร็จ

พระเจ้านุรุมสิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ. ๑๖๒๐

อาณาจักรพุกามเจริญรุ่งเรืองมาได้ ๒๔๓ ปี มีกษัตริย์ปกครองต่อมาจนถึงรัชสมัยพระเจ้านริหบดี นับเป็นรัชกาลที่ ๑๒ ก็สิ้นสุดราชวงศ์ เนื่องจากในช่วงใกล้สิ้นสุดราชวงศ์ ไม่มีกษัตริย์พระองค์ใดควรแก่การสรรเสริญ

ราชวงศ์พุกามเต็มไปด้วยเรื่องการทำศึกชิงราชบัลลังก์ น้องฆ่าพี่ ลูกฆ่าพ่อ ในที่สุดต้องเสียบ้านเสียเมืองให้แก่พระเจ้ากุลโลซาน ในปี พ.ศ. ๑๘๓๐ ราชวงศ์พุกามก็ตกต่ำจนสูญสิ้นอาณาจักร ตรงกับรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แห่งกรุงสุโขทัย หลังจากอาณาจักรพุกามล่มสลายไปแล้ว พม่าก็แตกแยกแย่งกันเป็นใหญ่จนอ่อนอำนาจลง

เมืองอังวะ จำต้องยอมอยู่ภายใต้อำนาจของชนชาติไทใหญ่

เมืองตองอู พม่าเรียก **เกตุมดี** จำต้องอยู่ภายใต้อำนาจมอญ

เมืองอังวะ และเมืองตองอู เป็นเมืองใหญ่ มีความสำคัญเท่าเทียมกันมาตลอด เมืองอังวะเคยเป็นเมืองหลวง เมืองตองอูเคยเป็นเมืองพระมหาอุปราช

ราชวงศ์ตองอู

ต่อมาเมืองตองอูมีกษัตริย์ที่เข้มแข็ง และเป็นผู้ปกครองที่มีความสามารถ ทรงพระนามพระเจ้าเมงคยินโย กษัตริย์พระองค์นี้ในพงศาวดารสยามเรียกว่า มหาศิริชัยสุระ ขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. ๒๐๒๙ พระองค์ทรงสร้างกำแพงเมืองอย่างมั่นคงแข็งแรงยากที่ข้าศึกจะเข้าโจมตีได้ พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีความสามารถ แม้กษัตริย์เมืองอังวะ กษัตริย์เมืองพะโค (หงสาวดี) และกษัตริย์เมืองเชียงใหม่ ต่างต้องการความช่วยเหลือยามมีภัยมารุกราน ถึงกับพระเจ้ากรุงอังวะยอมยกพระราชธิดาให้เป็นพระมเหสีด้วยพระองค์หนึ่ง และประทานดินแดนส่วนหนึ่งให้เป็นค่าสินสอดอีกด้วย

เมื่อพระเจ้าโลหันทพา กษัตริย์ไทมา เชื่อชาติโตจากอาณาจักรน่านเจ้า ยกกองทัพมาตีกรุงอังวะ แล้วฆ่าชาวพม่าที่กรุงอังวะเสียเกือบหมดสิ้น พระเจ้าเมงคยินโยแห่งเมืองตองอูทรงประกาศว่าจะแก้แค้นแทน แต่พระองค์สวรรคตเสียก่อนในปี พ.ศ. ๒๐๗๔ ทั้งรัชทายาททรงพระนาม “ตะเบงชเวตี้” ซึ่งมีพระชนมายุเพียง ๑๔ พรรษาไว้ ในเวลานั้น ชื่อเสียงของพระโอรสพระองค์นี้มีชื่อเสียงในทางกล้าหาญไปทั่วราชอาณาจักรพม่าแล้ว ประวัติศาสตร์พม่าที่หม่อง ทิน อ่อง เรียบเรียง เพชรี สุมิตร แปลบันทึกเหตุการณ์ช่วงนี้ไว้ที่หน้า ๖๖-๖๗ ขอนำมาเล่าพอเป็นสังเขป

พระเจ้าตะเบงชเวตี้ ประสูติในปี พ.ศ. ๒๐๕๙ ในช่วงเวลาใกล้รุ่งอรุณด้วยพระกฤษฎาภินิหาร อันจะบังเกิดในภายภาคหน้า ทำให้พระแสงดาบพระแสงหอกในห้องสรรพาวุธอันเป็นโรงเก็บพระแสงหลวง ส่งประกายแวววาวส่องสว่างไปทั้งห้องเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่ง โหราจารย์ในราชสำนักทำนายว่า ในภายภาคหน้ากุมารพระองค์นี้จะเป็นนักรบผู้ยิ่งใหญ่เทียบได้กับเจ้าชายมังรายกะยอชวา แห่งกรุงอังวะ

พระเจ้าเมงคินโยทรงปราบปลื้มปีติยินดียิ่งนัก ทรงพระราชทานพระนามกุมารในเวลานั้นทันทีว่า **ตะเบงขเวตี้** แปลว่า สุวรรณเอกฉัตร

เมื่อพระเจ้าเมงคินโยสวรรคต ในปี พ.ศ. ๒๐๙๔ นั้น พระเจ้าตะเบงขเวตี้จึงขึ้นครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระราชบิดาโดยไม่มีคู่แข่งแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ดีก่อนพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตามจารีตประเพณีและกฏมณเฑียรบาล พระองค์ต้องเข้าพระราชพิธีเจาะพระกรรณ แล้วบรรพชาเป็นสามเณรระยะสั้นๆ ทั้งสองพระราชพิธีดังกล่าวตามประเพณีจะกระทำที่ใดก็ได้ในวัดสำคัญ ๔ แห่ง

๑. วัดชเวทิกอง วัดนี้อยู่ที่กรุงพุกาม
๒. วัดชเวชานดอ วัดนี้อยู่ที่เมืองแปร
๓. วัดมหาธาตุมุเตา หรือ ชเวมวาดอ วัดนี้อยู่ที่กรุงพะโค หรือ หงสาวดี
๔. วัดพระเกศธาตุ หรือ ชเวดากอง วัดนี้อยู่ที่เมืองตะเกิง หรือ เมืองย่างกุ้ง

พระเจ้าหงสาวดีตะเบงขเวตี้ทรงเลือกวัดพระธาตุมุเตา ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองตองอูลงมาประมาณ ๑๒๐ ไมล์ และวัดนี้อยู่กลางเมืองหงสาวดี เมืองหลวงของชาตินมอญ พม่าเมืองตองอู กับมอญเมืองหงสาวดี สองชนชาตินี้ต่างเป็นศัตรูขั้วเดียวกันมานาน พระองค์ทรงมีเหตุผลอะไรต้องเสี่ยงภัยถึงเพียงนี้

ไม่มีเหตุผลอะไร นอกจากพระเจ้าตะเบงขเวตี้ต้องการเข้าไปเหยียบจุมกมอญ ศัตรูสำคัญของพระองค์ เพื่อแผ่พระบรมเดชานุภาพให้ปรากฏไปทั่วแผ่นดินมอญและพม่า ว่านั่นแหละ

ขุนนางใกล้ชิดพยายามทูลคัดค้านด้วยเหตุผลต่างๆ นานา แต่เมื่อพระองค์ตัดสินใจพระทัยแน่วแน่แล้ว ยากที่พระองค์จะเปลี่ยนพระทัย ทรงเลือก

ทหารม้าผู้มีฝีมือเยี่ยม ๕๐๐ นาย เดินทางจากเมืองตองอูตลอดคืน เมื่อถึงวัดพระธาตุมุเตาซึ่งอยู่นอกกำแพงเมืองหงสาวดีนั้น เป็นเวลารุ่งสางแล้ว พระราชพิธีจะพระกรรมเริ่มขึ้นทันที โดยมีทหารม้าส่วนหนึ่งอยู่ภายในพระอุโบสถ อีกส่วนหนึ่งรายล้อมพระอุโบสถไว้

ในขณะที่โหราจารย์กำลังจะเจาะพระกรรมกษัตริย์พоди ทหารมอญเริ่มทราบว่ามีศัตรูชาวพม่าจากเมืองตองอูเข้ามาในวัดสำคัญของตน จึงออกจากประตูเมืองเข้ามารายล้อมอยู่นอกกำแพงวัดอย่างแน่นหนา ทหารยามที่รักษาการณ์อยู่ที่ประตูวัดเห็นดังนั้น จึงร้องตะโกนเข้ามาด้วยความตื่นตกใจให้ได้ยินทั่วกันว่า

“พวกทหารมอญกำลังมาแล้ว”

แต่พระเจ้าตะเบงชเวตี้ตรัสกับโหราจารย์อย่างพระทัยเย็นว่า

“เจาะรู้ให้ดี หนุนสำคัญกว่าพวกมอญ”

เมื่อพิธีแล้วเสร็จ พระองค์ก็นำทหารม้าฝ่ายล้อมของทหารมอญออกไป พวกมอญตกใจกลัวที่ได้เห็นพระเจ้าตะเบงชเวตี้จริง จึงมิได้มีใครเข้ากีดขวางทหารม้าพม่า พระเจ้าตะเบงชเวตี้เสด็จกลับเมืองตองอูด้วยความปลอดภัย กิตติศัพท์ความกล้าหาญของพระองค์แพร่หลายไปทั่วประเทศเท่านั้นยังไม่พอยังข้ามไปถึงกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร หรือ สมเด็จพระเอกาทศธรรมด้วย

พงศาวดารพม่าที่อ้างถึงแล้ว บันทึกต่อไปอีกว่า

ในการผจญภัยครั้งนี้ มีแม่ทัพหนุ่มมีนามว่า **ชินเยทูต** นายทหารท่านนี้มีอายุต่ำกว่ากษัตริย์สองสามปี ซี่ม้ายี่สิบขวบพระองค์ตลอดการเดินทางเป็นนายทหารที่มีความกล้าหาญและมีบุคลิกที่เข้มแข็ง นอกเหนือจากนี้ยังเป็นเพื่อนสนิทและที่ปรึกษาราชการแผ่นดินของพระเจ้าตะเบงชเวตี้อีกด้วย

ต่อมาไม่นาน ข่าวความสัมพันธ์รักไคร่ระหว่างชินเยทูตกับพระเชษฐภคินีของพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ล่วงรู้ไปทั่วหมู่ขุนนางและในราชสำนัก ตามกฎหมายของพม่า การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการกบฏ นายทหารร่วมกองทัพให้หลบหนีไปตั้งหลักที่ ทหารได้บังคับบัญชาพร้อมให้ความร่วมมือหากขัดขึ้น

ชินเยทูตไม่หลบหนี ชินเยทูตไม่ขัดขึ้น แต่ยินยอมให้จับแต่โดยดี

พระเจ้าตะเบงชเวตี้ทรงปรึกษากับขุนนางชั้นผู้ใหญ่และเสนาบดีฝ่ายต่างๆ อยู่นาน ในที่สุดมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ให้แต่งตั้งแม่ทัพหนุ่มให้มีฐานันดรศักดิ์ (เป็นเจ้า) ตำแหน่ง **กยอদিনนรธา** และยกพระพี่นางให้เสกสมรสด้วย

การตัดสินใจพระทัยดังกล่าว นอกจากจะเป็นที่นิยมชมชอบของอาณาประชาราษฎรแล้ว แม่ทัพหนุ่มยังมีความจงรักภักดีในพระองค์อย่างหาที่สุดมิได้อีกด้วย ในไม่กี่ปีต่อมา กยอদিনนรธา ใช้ความสามารถในฐานะแม่ทัพ รบชนะสงครามใหญ่ๆ ได้หลายครั้ง พระเจ้าตะเบงชเวตี้ จึงแต่งตั้งตำแหน่งให้สูงขึ้นว่า **“บุเรงนอง”** หรือ **“พระเชษฐาธิราช”**

มอญเสียเอกราชให้แก่พม่า

ครั้งที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๐๘๑

พระเจ้าตะเบงชเวตี้ทำสงครามพิชิตมอญเมืองพะโค

จากการที่พระเจ้าตะเบงชเวตี้ทรงมีแม่ทัพที่เข้มแข็งนี้เอง จึงมีพระประสงค์จะรวมมอญให้เป็นประเทศเดียวกันกับพม่า แผนการรวมมอญให้เป็นส่วนหนึ่งของพม่าจึงเกิดขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๐๗๗ พม่ายกกองทัพเข้าโจมตีเมืองพะโค แต่ก็พ่ายแพ้กลับมาถึงสามครั้งสามครา จนในปี พ.ศ. ๒๐๘๑ จึงปราบมอญได้สำเร็จ

สงครามพิชิตมอญครั้งนี้ บุเรงนองแสดงความกล้าหาญอย่างเหนือชั้น พงศาวดารพม่าบันทึกไว้อย่างน่าสนใจยิ่ง การแสดงความกล้าหาญเหนือชั้นอย่างนี้ ในพงศาวดารสยามก็มี ท่านผู้อ่านจะพบในตอนต่อไปในช่วงสงครามกู้ชาติไทย พงศาวดารพม่าบันทึกไว้ดังต่อไปนี้

พระเจ้าตะเบงชเวตี้ทรงปรับปรุงกองทัพให้เข้มแข็งจนพอพระราชหฤทัย จึงเริ่มสงครามปราบมอญในปี พ.ศ. ๒๐๗๗ แต่มาสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๐๘๑ พงศาวดารพม่าบันทึกไว้ถึงความอ่อนแอของกษัตริย์มอญอย่างน่าอดสูยิ่งนัก ป้องกันเมืองหงสาวดีได้ถึงสามครั้งสามครา แต่พม่ายกกองทัพมาเป็นครั้งที่สี่ กษัตริย์มอญกลับถอดใจ ทิ้งเมืองหงสาวดีพร้อมกับทหารส่วนหนึ่งไปพึ่งเจ้าเมืองแปรซึ่งเป็นพี่เขย เป็นกรรมของชนชาติมอญ ที่มีพระมหากษัตริย์ที่ซื่อฉลาด ไม่สมกับตำแหน่ง เพราะพระมหากษัตริย์แปลว่านักรบแต่กษัตริย์มอญใน พ.ศ. ๒๐๘๑ ยอมแพ้พม่าทั้งที่ยังไม่ทันรบ

พงศาวดารบันทึกไว้ว่า เมื่อพม่ายกกองทัพมาประชิดพระนคร กษัตริย์มอญก็หลบหนีออกจากเมืองพะโคไปพึ่งพี่เขยที่เป็นเจ้าเมืองแปร ทหารมอญส่วนใหญ่ไม่ยอมติดตามกษัตริย์ของตนไปเมืองแปร แต่

แยกตัวไปพึ่งเจ้าเมืองเมืองเมาะตะมะที่เป็นน้องเขยกษัตริย์มอญ ส่วนพลเมืองที่หลบหนีไม่ทัน ก็ยินยอมให้จับกุมเป็นเชลยแต่โดยดี พงศาวดารพม่าบันทึกไว้ว่า

“...พระเจ้าตะเบงชเวตี้เข้าเมืองพะโคได้โดยไม่เสียทหารเลยแม้แต่คนเดียว แล้วจึงจัดกองทัพเรือทวนแม่น้ำอิรวดีขึ้นไปโจมตีเมืองแปร มีรับสั่งให้บุเรงนองคุมกองทัพบุกตามขึ้นไปสมทบกันที่นั่น กองทัพบุกของบุเรงนองเดินทางมาถึงฝั่งตะวันออกของเมืองแปรก่อนที่กองทัพเรือจะเดินทางมาถึง บุเรงนองสั่งต่อแพเพื่อข้ามฟากไปล้อมเมืองแปรในทันทีที่มาถึง เมื่อข้ามแม่น้ำอิรวดีไปแล้ว บุเรงนองสั่งให้เผาทำลายแพทิ้งให้สิ้นอย่างไม่มีดีนายทหารต่างพากันคัดค้านว่า “ท่านแม่ทัพ ถ้าเราแพ้ เราจะลอยอย่างไรได้” บุเรงนองตอบอย่างเรียบๆ ว่า “เราจะไม่มีการลอย เราต้องชนะหรือไม่ก็ตาย”

ในเวลาเดียวกันนั้น ม้าเร็วจากพระเจ้าตะเบงชเวตี้มาแจ้งแก่ท่านแม่ทัพว่า ให้คอยกองทัพใหญ่ของพระองค์ที่จะมาถึงในไม่ช้าเพื่อเข้าโจมตีศัตรูพร้อมๆ กัน แต่บุเรงนองกลับตอบว่า

“ให้รีบกลับไปทูลกษัตริย์ด้วยว่า เราได้มาปะทะกับศัตรู หากแต่กำลังขับไล่ศัตรูอยู่” ขณะที่นายทหารจ้องมองดูอยู่ บุเรงนองบอกแก่ทหารเหล่านั้นว่า

“หากเราชนะพระเจ้าอยู่หัวก็ตำหนิเราไม่ได้ หากเราแพ้และตายพระเจ้าอยู่หัวก็ตำหนิเราไม่ได้เช่นกัน”

บุเรงนองเข้าโจมตีกองทัพเมืองแปรที่ออกมาตั้งค่ายนอกกำแพงเมืองทันที และได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาด ในขณะที่กองทัพใหญ่ของพระเจ้าตะเบงชเวตี้เดินทางมาถึง และเห็นว่ากองทัพเมืองแปรมีอาจลงไปช่วยเมืองพะโคได้แล้ว จึงพากันกลับเมืองพะโคทันทีเพื่อรวมพวกมอญให้เป็นปึกแผ่นและสัญญาว่าจะให้อภัย

ทรงยื่นเงื่อนไขแก่แม่ทัพมอญว่าจะมอบตำแหน่งสำคัญๆ ให้บริหารราชการต่อไปดังเดิม หากแม่ทัพยินยอมดื่มน้ำสาบานว่าจะจงรักภักดีต่อพระองค์

แล้วยกกองทัพไปปราบเมืองเมาะตะมะได้สำเร็จในปี พ.ศ. ๒๐๘๔ รุ่งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๐๘๕ จึงยกกองทัพขึ้นไปปราบเมืองแปร จับเจ้าเมืองและข้าราชการบริพารได้จึงรับสั่งให้ประหารชีวิตเสียทั้งหมด เพราะพระองค์ได้ยื่นคำขาดไปแล้วให้ยินยอมเสียแต่โดยดี

แล้วขึ้นไปขับไล่อิทธิพลไทใหญ่ออกไปจากเมืองอังวะได้จนหมดสิ้น พระเจ้าตะเบงชเวตี้จึงเสด็จลงมายังเมืองพุกาม แล้วกระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอย่างสมบูรณ์แบบ เลกเช่นกษัตริย์พุกามในอดีตทุกประการ พระองค์ย้อนลงมายังเมืองพะโค เพื่อประกอบพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างกษัตริย์มอญ พระองค์ทรงตั้งเจ้าหญิงมอญไว้ในตำแหน่งราชินี ทรงแต่งตั้งพระเกศาแบบมอญ ทรงแต่งตั้งชาวมอญไว้ในตำแหน่งสูง ทั้งในราชสำนักและในกองทัพ พระองค์จึงได้พระนามใหม่ว่า “**พระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้**” และทรงใช้เมืองหงสาวดีเป็นเมืองหลวงของพม่านับแต่นั้นมา

พระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ทรงพอพระทัยที่รวมมอญและไทใหญ่เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพม่าได้แล้ว ในระหว่างเวลาดังกล่าว ทางกรุงศรีอยุธยาสมเด็จพระไชยราชาถูกท้าวศรีสุดาจันทร์พระสนมเอกลอบวางยาพิษจนสิ้นพระชนม์ หลังจากนั้นกรุงศรีอยุธยาเข้าสู่สงครามแย่งชิงราชสมบัติ ขวามี่ล่วงรู้ไปถึงกรุงหงสาวดี พระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้เห็นโอกาสที่จะแผ่ราชอาณาจักรออกไปทางทิศตะวันออก และได้เปรียบที่ได้เมืองมอญเป็นที่มั่น และมีแผ่นดินติดกับเขตแดนกรุงศรีอยุธยา

จึงมีรับสั่งให้เกณฑ์กองทัพมาตั้งประชิดพลที่เมืองเมาะตะมะ พระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ทรงเป็นจอมทัพยกเข้ามาทางด้านพระเจดีย์สามองค์ ในปี พ.ศ. ๒๐๙๑

สงครามครั้งเสียสมเด็จพระสุริโยทัย

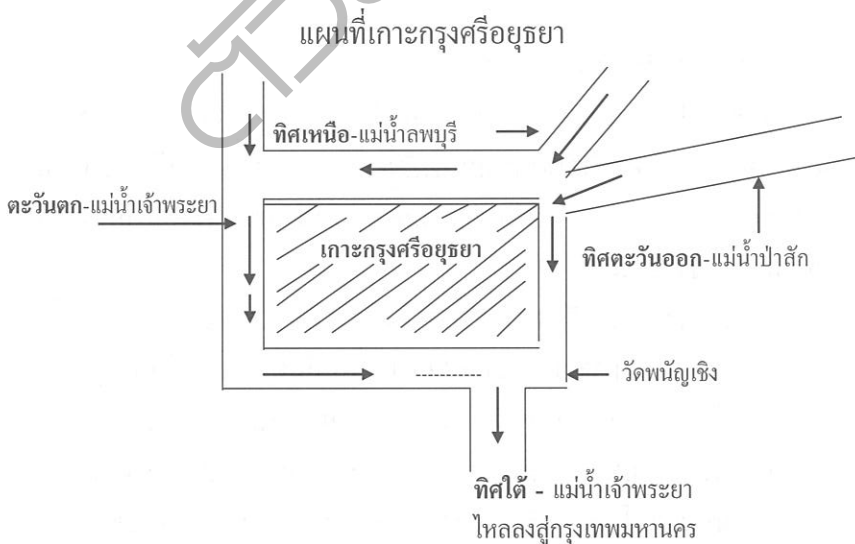
พ.ศ. ๒๐๙๑

ทางฝ่ายกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสวยราชย์ได้เพียง ๖ เดือน ก็ได้ข่าวกองทัพพม่ายกเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ จึงแต่งกองทัพออกไปตั้งขัดตาทัพอยู่ที่เมืองสุพรรณบุรีแห่งหนึ่ง แล้วตระเตรียมพระนครไว้เป็นที่มั่นอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะกรุงศรีอยุธยามีชัยภูมิได้เปรียบข้าศึก เหตุที่มีแม่น้ำล้อมรอบเป็นเสมือนเกาะ

ทิศเหนือ มีแม่น้ำลพบุรีไหลลงมาโอบล้อมด้านเหนือ พุ่งตรงไปทางทิศตะวันตก ไปเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลลงสู่ทิศใต้

ทิศตะวันตก และได้ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน แล้ววกอ้อมเกาะเมืองทางด้านทิศใต้ไปถึงหน้าวัดพนัญเชิง แล้วหักลงทิศใต้

ทิศตะวันออก มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านลงไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่วัดพนัญเชิง ดังรูปแผนที่เกาะกรุงศรีอยุธยา

กองทัพพระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ ยกกองทัพล่วงเข้ามาจนถึง
ชานพระนคร มาตั้งรายล้อมกันทางด้านทิศเหนือด้านเดียว

กองทัพพระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ ตั้งค่ายอยู่ที่บ้านกุ่มดอง

กองทัพพูเรนนอง ตั้งค่ายอยู่ที่เพนียด

กองทัพพระเจ้าแปร เป็นทัพหน้า ตั้งค่ายอยู่ที่บ้านใหม่ทุ่งมะขามหย่อง

กองทัพพระยาพะสิม ตั้งค่ายที่ทุ่งประเชด

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เสด็จยกกองทัพหลวงออกไปหวังจะลอง
กำลังข้าศึกดูว่าจะหนักเบาสักเพียงใด สมเด็จพระสุริโยทัยพระอัครมเหสี ทรง
คชาธารโดยเสด็จด้วย ทรงแต่งองค์เป็นนักรบชาย รวมถึงพระโอรสทุกพระองค์
ก็โดยเสด็จในสงครามครั้งนี้ด้วย

ทราบกันดีแล้วว่า สงครามครั้งนี้กรุงศรีอยุธยาสูญเสียสมเด็จพระ-
สุริโยทัย ที่ทรงไศคชาธารเข้าขวางทางช้างมิให้พระเจ้าแปรทำร้ายสมเด็จพระ
พระมหาจักรพรรดิได้ จึงถูกพระเจ้าแปรฟันด้วยของ้าวขาดสะพាយแล่ง
พระโอรสเข้าช่วยกันเอาพระศพออกมาได้ แล้วจึงลอยศพกลับเข้าในเกาะ
กรุงศรีอยุธยา

ในเวลานั้น พระมหาธรรมราชาราชบุตรเขยของสมเด็จพระมหา-
จักรพรรดิ อุปราชครองหัวเมืองเหนือทั้งปวงอยู่ที่เมืองพระพิษณุโลก ยก
กองทัพหัวเมืองฝ่ายเหนือเข้าตีโอบหลังทันเวลา พระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้
ไม่สามารถตีกรุงศรีอยุธยาได้ดังพระประสงค์ จึงล่าทัพลอยกลับไปทางด้าน
แม่ละเมาแขวงเมืองตาก

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิรับสั่งให้พระรามศวรราชโอรสคุมทัพตาม
ขึ้นไปทางหนึ่ง พระมหาธรรมราชาราชบุตรเขยคุมทัพตามขึ้นไปตีตลบหลัง อีก
ทางหนึ่ง เมื่อใกล้ถึงเมืองกำแพงเพชร กองทัพไทยหลงกลพม่า พระรามศวร
และ พระมหาธรรมราชา ถูกพม่าจับเป็นได้ทั้งคู่ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
จำต้องยอมหย่าศึกโดยเสียช้างมงคล ๒ เชือก คือ พลายศรีมงคล และ

พลายมงคลทวีป เพื่อแลกเอาพระราชโอรส และพระราชบุตรเขยกลับคืนมา

หลังเสร็จสงคราม พระศพสมเด็จพระสุริโยทัยนั้น เชิญไปประดิษฐานไว้ที่ สวนหลวง (เป็นบริเวณที่สร้างวังหลังในเวลาต่อมา) เขตสวนหลวงนี้มีพื้นที่ติดกับเขตวัดสบสวรรค์ หลังเสร็จงานพระเมรุพระสุริโยทัยแล้ว สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงสร้างวัดขึ้นใหม่ตรงพระเมรุ มีพระเจดีย์ใหญ่เป็นสำคัญ พระเจดีย์ดังกล่าวยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ แล้วเรียกรวมกันว่า “วัดสวนหลวงสบสวรรค์”

ในพงศาวดารพม่ามิได้กล่าวถึงสมเด็จพระสุริโยทัยเลย เพียงกล่าวว่า พระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ทรงถอยทัพกลับ โดยมีได้เสียพระเกียรติยศแต่อย่างใด และทรงเบื่อหน่ายในการสงคราม เมื่อกลับถึงเมืองหงสาวดีแล้ว พระองค์ทรงโปรดการออกไล่สัตว์กับสหายชาวโปรตุเกสครั้งละนานหลายเดือน ทั้งนี้เพราะสหายชาวโปรตุเกสมีวิชาทำไวน์จากผลไม้ที่หาได้ในป่าเมืองหงสาวดี รสชาติไวน์ผลไม้เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้เป็นอย่างนัก จนกระทั่งทรงติดสุราผลไม้จนไม่สามารถว่าราชการแผ่นดินได้อีกต่อไป ท่านแม่ทัพบุเรงนองทรงเตือนพระสติพระองค์หลายครั้ง แต่ไม่เป็นผล ในที่สุดพระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตี้ก็ถูกลอบปลงพระชนม์ในป่าลึกขณะออกไปล่าสัตว์

อีกประเด็นหนึ่ง ถ้าหากพระเจ้ากรุงธนบุรียังมีพระชนม์ ด้วย
การกักขังบังคับให้ทรงผนวชต่อไป เนรเทศไปไกลๆ เหตุจะส่งบงยาก
จะมีผู้หวังดีก่อกบฏอย่างไม่มีที่สิ้นสุดแล้วอ้างว่า ทำเพื่อพระเจ้ากรุง
ธนบุรี ด้วยหลายๆ สาเหตุจึงใช้ทางเลือกสุดท้ายคือ ให้จัดหาผู้ตาย
แทนที่มีรูปร่างคล้ายและใกล้เคียงมากที่สุด แล้วส่งตัวพระเจ้ากรุงธนบุรีไป
กักบริเวณที่เมืองนครศรีธรรมราชอย่างเป็นทางการเป็นความลับสุดยอด

ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีผู้ตายแทน และผู้ตายเป็นเพียง
สามัญชน เมื่อเป็นสามัญชนจึงต้องประหารด้วยดาบ จะประหารด้วย
ท่อนจันทน์ก็ไม่ได้ เพราะจะผิดประเพณีไปอีก ความเห็นของข้าพเจ้านี้
สอดคล้องกับพระราชพงศาวดารที่บันทึกไว้ว่า

“.....ได้ทอดพระเนตรเห็น จึงบอกพระหัตถ์มีให้นำมาเฝ้า ผู้คุม
และเพชรฆาตก็ห้ามออกไปนอกพระราชวัง ถึงหน้ามือนมิใช่ประสิทธิ์
ก็ประหารชีวิต ตัดศีรษะ เสียถึงแก่พิราลัย....”

หากไปวันหน้า เกิดมีข่าวลือเรื่องการเปลี่ยนตัวรั้วไหลออกมา
รัชกาลที่ ๑ ก็ทรงอ้างได้ว่า ในวันนั้นพระองค์ประทับอยู่ใกล้กันมาก
กับผู้ที่ถูกนำตัวไปประหาร จึงไม่ทรงทราบว่ามี การเปลี่ยนตัว เพียง
เท่านี้ พระองค์ก็ทรงแก้ตัวหลุด

การประหารครั้งนี้ จึงเป็นที่ตั้งศรัทธาของผู้สนใจประวัติศาสตร์มาจน
คราบเท่าทุกวันนี้

เกร็ดพงศาวดารกรุงธนบุรี

ดวงกลมพับลิชชิ่ง

ทำเนียบหนังสือดี มีคุณค่า